

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglaš. ki služi v socialne namene delavstva in namoščeneem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 107 • Maribor, četrtek, dne 19. septembra 1940 • Leto XV

Bodimo previdni...

Z razpravljanjem o javljenih reformah se bavi v zadnjem času vsa javnost. Zanimanje še ni prenehalo niti danes za javljene reforme gospodarskega in socialnega značaja v naši državi. Ves tisk se bavi in ugiba, kakšne bodo te reforme.

V razpravah se javljajo različna mnenja in pojmovanja kakor o formi tako tudi v obliki bodoče gospodarske in socialne ureditve naše države. Najrazličnejše predloge smo čitali v razpravljanju in vsak predlog ima svoje zagovornike in nasprotnike. Eno stališče je pri nas, da naj bi se naše življenje organiziralo na podlagi korporativizma, ki je po mnenju nekaterih zagovornikov te teze, dokazal svojo življenjsko sposobnost v nekaterih drugih deželah. V zvezi s tem se je obravnavalo tudi vprašanje strokovnih organizacij in rodila se je pri tem želja, da se ustanovi neki prisilni vrhovni strokovni forum, kateremu bi se morale pridružiti vse strokovne organizacije in katerim bi se določil delokrog delovanja s posebno naredbo. V praksi, če bi se to uresničilo, bi pomenilo to likvidacijo vseh sedanjih svobodnih strokovnih organizacij in ustvariti iz njih orodje, ki bi moralo služiti drugim namenom, ne pa onim, ki mu služijo danes svobodne strokovne organizacije.

Da so vsa ta razmotrivanja, ki so bila iznešena v javnosti glede teh reform, bila preuranjena in nimajo nobene podlage, nam jasno priča seja vlade, ki je bila ob obletnici sporazuma dne 26. avgusta t. l. v Zagrebu. In čeprav so nekateri listi že pred to sejo opozarjali pisano javnost, da od te seje ni treba pričakovati, da se bo z eno peresno potezo izmenjalo celotno življenje, zlasti na gospodarskem in socialnem polju, vendar je v enem delu javnosti, kakor tudi med enim delom delavstva ohranjeno trdovratno mnenje, da pride do teh reform brez odlaganja, ker to zahteva ne samo notranji, marveč še bolj zunanji položaj države.

Rezultati seje vlade od 26. avgusta so pokazali, da ni bilo prav nič potrebno zanašati take parole v javnost, da ni bilo treba napravljati razburjenja med prebivalstvom, in prav gotovo tudi ni bilo potrebno, da se zanaša panika v delavske vrste, kakor da je naredba o prisilnih strokovnih organizacijah že gotova stvar in da bodo vse svobodne strokovne organizacije likvidirane. Nedvomno je, da obstojajo tudi take težnje pri gotovih elementih, ali tudi proti tem težnjam imamo močne struje, ki načelno in praktično zametavajo tako metodo, ker ni za naše razmere, ker ono, kar je izvedeno drugod ob močni industriji, ni mogoče pri nas in tudi ne ustreza naši mentaliteti.

Zato mislimo, da v naših vrstah ni potreben nikakršen pesimizem, kakor tudi ne strah pred dogodki, ki so bili napovedani, ali še manj je bilo opravičeno, da so se širile razne alarmantne vesti z ozirom na bodoči položaj delavskih strokovnih organizacij. Smatramo, da je potrebno opozoriti na to, da s širjenjem alarmantnih vesti in zbujanjem neke vrste panike v vrstah našega strokovnega članstva ni koristno za nas same, zaradi tega naj strokovno organizirano delavstvo sprejema vsako tako vest z veliko rezervo, dočim naj funkcionarji, vesti, ki so brez stvarnosti, pojasnijo svojemu članstvu.

Za strokovno organizirano članstvo je važno, da ne naseda vsakovrstnemu klepetanju, marveč ohrani svojo samozavest v popolni oblasti.

Sijajna zmaga socialne demokracije na Švedskem

V svobodnih in tajnih volitvah je stranka osvojila 134 mandata od 230 in pridobila 22 novih poslanskih mest v parlamentu

V nedeljo, dne 15. septembra so se vršile na Švedskem volitve v parlament.

Volitve je razpisala vlada, v kateri so imeli večino socialni demokrati, ne glede na zapleten mednarodni položaj in težave, v katerih se nahaja država.

Švedska socialna demokracija je smatrala, da mora ljudstvo zlasti v teh težkih in kritičnih časih imeti možnost, da si izbere novo vodstvo države, kot to predvidevata ustava in zakon. Vlada je sklenila, da je treba povprašati ljudstvo, ali odobrava njeno politiko in njeno gospodarstvo v izjemnih razmerah. Švedska je bila že dolgo let poznana kot dežela blagostanja in silnega napredka, zlasti odkar je socialna demokracija prevzela vodstvo države.

Z izbruhom vojne je mnogokaj postalo drugače. — Nastale so silne težave, ki ovirajo razvoj gospodarstva. Švedska je takorekoč odrezana od sveta. Zlasti ji manjkajo surovine in pa najnujnejše življenjske potrebščine, torej glavno, kar more dati blagostanje deželi. Vse to je dobivala Švedska iz prekomorskih dežel. Spričo tega se ni čuditi, ako bi zavladovala v deželi nezadovoljstvo in ako bi se to nezadovoljstvo obrnilo proti vladi. Ljudje večkrat ne presodijo prav, odkod izvirajo težave.

Zato bi si vlada marsikatero državo, ki bi bila v položaju Švedske, dvakrat premislila, predno bi razpisala volitve. Za švedsko socialno demokracijo, ki vodi politiko odprtih kart in se je vedno naslanjala na zaupanje ljudstva, to vprašanje ni postojalo.

Volitve so bile razpisane.

Stranka je v svoji agitaciji razložila krize in težave Švedske. Naglasila je, da hoče vlada v zunanji politiki ohraniti nevtralnost, obenem pa tudi braniti samostojnost države in zato vzdrževati pripravljeno vojsko za vsak slučaj. — V notranji politiki je podčrtala potrebo načrtnega gospodarstva, ki predvideva postopno izločitev kapitalističnega vpliva in načrtno proizvodnjo. Toda ne na ta način, da se prenese kompetence na državo in njeno birokracijo,

ampak na gospodarske organizacije ljudstva, na zadruge in organizacije konzumentov, katerim nudi država svojo pomoč. V času stiske je treba s čim večjo doslednostjo izvajati socialno politiko v smislu socialno demokratičnega programa. Politično pa je varovati svobodo govora, tiska in združevanja.

Svetovni dogodki so odvrnili javnost od tega, da bi bila sledila poteku volilnega boja na Švedskem. Zato pa je bila svetovna javnost tem bolj presenečena, ko je bil znan rezultat nedeljskih volitev.

Socialna demokracija je izšla iz tega boja kot absolutna zmagovalka.

	Glasov			Mandatov		
	1932	1936	1940	1932	1936	1940
Socialni demokrati	1,039.349	1,336.554	1,527.631	104	112	134
Kilbom (odcepek soc. dem.)	132.369	127.740	18.354	6	6	—
Komunisti	74.017	96.233	100.349	2	5	3
Delavske stranke skupaj	1,245.735	1,560.527	1,646.334	112	123	137
Konzervativci	582.843	511.471	503.408	58	44	42
Kmečka stranka	351.150	418.569	341.353	36	36	28
Liberalci	250.379	375.796	268.902	24	27	23
Meščanske stranke skupaj	1,184.372	1,306.836	1,114.663	118	107	93

Pri teh volitvah je izgubila skupina neodvisnih socialistov (Kilbom), ki se je svoj čas odcepila od socialne demokracije domala vse glasove in seveda tudi svojih 6 mandatov. Volilci te stranke so se le deloma priključili komunistom, ki so napredovali za 4000 glasov, kljub temu pa, ker se je število volilcev pomnožilo, zgubili 2 od 5 mandatov. — Ostanek Kilboma, okrog 100.000 volilcev, pa se je vrnil nazaj k socialni demokraciji.

Na račun meščanskih strank je pridobila socialna demokracija 14 mandata.

Ako so imele l. 1936. delavske stranke številčno absolutno večino, ima danes absolutno večino nad vsemi strankami socialna demokracija sama.

Iz teh števil pa tudi sledi, da je za socialno demokracijo glasovalo ne sa-

V svobodnih in tajnih volitvah si je pridobila absolutno večino in to pri uporabi čistega proporca in ne morda kakšnega večinskega sistema.

Tako nesporne in visoke zmage si ni doslej priborila socialna demokracija še v nobeni državi na svetu. — Švedske volitve nam kažejo, da socialna demokracija ni prazna beseda, kakor se večkrat trdi, ampak dejstvo, ki v najbolj kritičnih časih more pritegniti nase množice zrelega naroda, kakršen je švedski.

Številke nam ponazorjujejo zmago švedske socialne demokracije v primerjavi z volitvami v prejšnjih letih:

mo delavstvo, ampak tudi kmetje in meščani, ki so prišli do spoznanja, da je rešitev ne v kapitalizmu, ampak v socializmu.

Socialna demokracija je pridobila 22 mandatov napram volitvam od l. 1936. in razpolaga v parlamentu s 134 mandati od 230, t. j. z absolutno večino.

Ni dvoma, da socialna demokracija tudi v prihodnjih letih ne bo razočarala svojih volilcev, ki so ji izrekli zaupanje po enem letu težke preizkušnje, katero ima Švedska že za seboj pod vodstvom socialne demokracije in vlado ministrskega predsed. s. Per Albina Hanssona.

Ta uspeh švedske socialne demokracije je vzpodbuda za nas vse, ki smo prepričani v zmago demokratičnega socializma, ki pomeni uresničenje svobode in demokracije ter socialne enakopravnosti vseh ljudi.

Angleži pričakujejo še silnejše napade

Churchill o možnosti izkrcanja Nemcev.

Med letalskim napadom na London se je dne 17. septembra vršila seja angleškega parlamenta, v kateri je govoril Churchill.

Rekel je, da se Nemci pripravljajo na vdor v Anglijo in bodo to akcijo začeli v trenutku, ki se jim bo zdel ugoden. — Zato je treba biti pripravljen. Nemci zbirajo ladje in prevozne čolne v pristaniščih ob Kanalu. Italijansko letalstvo je že mnogo teh ladij in vlačilcev uničilo. Med tem pa se angleška vojna sila še vedno stopnjuje tako na kopnem, kot na morju, zlasti pa v zraku.

Nemci napadajo predvsem London, v nameri, da bi med prebivalstvom povzročili zmedo in izvajali pritisk na vlado, da popusti in sklene mir.

Toda ti napadi in zlasti napadi na kraljevo palačo, so samo še bolj utrdili odločnost za nadaljevanje vojne. Napadi

Nemcev so zahtevali v prvi polovici septembra 2000 mrtvih in okroglo 8000 ranjenih. Štiri petine od tega števila odpade na prebivalstvo v Londonu. Bombe so povzročile škodo predvsem na civilnih poslopih, vojaška proizvodnja s tem ni bila prizadeta in tudi izmed vojakov je bilo zadetih od bomb samo 250 mož.

Vlada se trudi, da čim uspešneje organizira prehrano Londona in se ji je to tudi posrečilo, čeprav gre za 8 milijonov prebivalcev. Točnejše govoriti o njenih nadaljnjih namerah ne kaže, ker bi to služilo samo sovražniku.

Znaki siren v Londonu bodo odslej javljali samo pripravljenost in ne bodo znaki alarma v ožjem pomenu besede.

Na robu puščave med Egiptom in Libijo je prišlo do hudih bojov. Italijani so začeli z napadi in zavzeli Solum, ki sta ga branili dve četi, dočim se utrjena

angleška črta nahaja mnogo dalje v ozadju. Počakati je treba, kako se bodo operacije razvile.

Izgube ladij

Britanska vlada objavlja listo izgub trgovinske mornarice v tednu od 7. do 15. septembra. Skupno je bilo potopljenih 16 trgovinskih ladij s skupno tonažo 54.500 ton. To je doslej najmanjša izguba ladij v teku enega tedna od početka vojne. Nemci pa navajajo, da so v tem tednu potopili 185.000 ton, kar pa da absolutno ni res.

30 ogromnih bombnikov iz Zedinjenih držav za Anglijo

Vlada Zedinjenih držav se posvetuje, kako najti možnost, da se izroči Angliji 30 največjih in najmodernejših bombnikov, ki lete brez prestanka 4800 km. Nadalje ima angleška vlada zagotovilo, da ji bo ena sama ameriška tvrdka izdelala 6000 letalskih motorjev. (Reut.)

Pogodba med Anglijo in Turčijo. Anglija bo prodala Turčiji surovine, katere je poprej izvažala v Nemčijo.

Nemci napadajo London, Angleži obrežje ob Kanalu

Angleži so zadnje dni osredotočili vse svoje napade predvsem na nemška oporišča vzdolž nizozemske, belgijske in francoske obale. Posvetili so svojo pozornost zbiranju nemških ladij, vlačilcev in prevoznih čolnov. Zadnje dni je bilo v Kanalu slabo vreme in na morju velik vihar, ki je prisilil Nemce, da so svoje ladje in vlačilce spravili na varnejša mesta, kjer so jih skušali angleški letalci ponovno izslediti. Vsa obrežja oporišča Nemcev so bila predmet tež-

kega bombardiranja s strani angleških letal.

Nemci javljajo, da nadaljujejo uspešne napade na London in industrijska mesta širom Anglije. V Londonu ugotavljajo nemški letalci številne požare od prejšnjih bombardiranj. Nadalje so napadli Nemci tovarno strojev v Woolwichu in jo močno poškodovali.

Z zadovoljstvom ugotavlja nemško poročilo, da že dva dni ni bilo angleških napadov na Nemčijo.

Veliki boji ob egiptovski meji

Italijani v ofenzivi.

Po poročilih iz obeh taborov so se pričeli spopadi med italijanskimi četami in angleško vojsko vzdolž vse meje Egipta. Angleži so izpraznili vso puščavsko ozemlje, ki se razprostira med Libijo in Egiptom, katerega so Italijani sedaj prekoračili. Italijani so zavzeli pristanišče Sollum ob Sredozemskem morju in me-

sto Sidi Barani, 60 milj od meje, na egipt-skem ozemlju.

Italijani povdarjajo, da njihove operacije niso naperjene proti neodvisnosti Egipta.

Po italijanskih računih imajo Angleži v Egiptu okrog 300 tisoč vojakov.

Indija z Anglijo

Sklepi vseindijskega kongresa. Gandi ponovno predsednik indijske narodne stranke.

V Bombayju v Indiji se je vršil kongres vseindijske narodne stranke, ki je z večino 191 proti 7 glasovom izvolil Gandija za predsednika stranke in sprejel to-le resolucijo:

Indijci občudujejo angleški narod v njegovem boju proti Nemčiji in smatrajo, da indijski narod angleškega naroda v tem boju ne sme ovirati. Osnovna smer politike vseindijske stranke mora biti še vedno razorožitev in svoboda. Gandi je najbolje jamstvo, da bo stran-

ka dosledno izvajala ta načela, ker je on vedno kazal odpor proti totalitarizmu in nacionalno socialističnim metodam. Vsi problemi se morajo reševati skupno, s sodelovanjem z Angleži in mora indijski narod gojiti naklonjenost napram angleškemu imperiju. Zaradi tega se ne sme storiti ničesar, kar bi rušilo sodelovanje med obema narodoma, razen on, kar je nujno potrebno za življenje in svobodo indijskega naroda. (Reuter.)

Ameriški mornariški minister o položaju Anglije

Ameriški mornariški minister je te dni podal izjavo, da ima Anglija mnogo več izgledov v končno zmago, kot pa Nemčija in da so izgledi Nemcev na uspešen vdor v Anglijo vsak dan manjši. Predno bi prišlo do vdora, bi morala Nemčija uničiti angleško letalstvo. Razlika v letalskih silah, ki je bila v začetku vojne 3 : 1, se vedno bolj manjša, ker Angleži stopnjujejo svojo produkcijo. Nemci pa poleg tega beležijo velike izgube, zlasti radi tega, ker poleg letal zgube tudi vse pilote, dočim se jih na angleški strani vedno nekaj reši. (Reuter.)

Spor v Siriji med francosko in italijansko razorožitveno komisijo. V Siriji se pojavljajo vedno večja nasprotstva med italijansko in francosko razorožitveno komisijo, ker italijanska delegacija zahteva ne samo razorožitev francoskih čet, ampak tudi upravo Sirije za sebe. Med prebivalstvom narašča odpor. Člani italijanske delegacije sploh ne nosijo uniform, da ne bi vzbujali večje pozornosti. — (Reuter.)

Sovjetsko-nemška meja je sedaj dolga 1389 kilometrov.

»Če ima orožje premoč, takrat mora-
jo zakoni molčati. Beseda, vojno pravo
ni nič drugega kot nasilje. Rabi jo, ka-
kor hočeš, obračaj jo po mili volji, nič
drugega ni kakor nasilje.«

Zwingli.

Zane Grey:

153

Mož iz gozda

V svojem srdu in strasti ni doumel, kar je bilo njegovim ljudem že več ur razumljivo in jasno, — da je, če je bilo kedaj še kaj upanja, da bi si ponovno pridobil spoštovanje in si rešil življenje, ta trenutek že davno minul.

Beasley se je izognil odprte poti, ki je vodila proti hiši in ko je prišel v sobo, si je razburjen natočil velik kozarec whiskyja. Očividno ga je žgoča pijača oplašila, kajti odrinil je steklenico proč. Bilo mu je, kakor da vsebuje ta pijača nepravo, varljivo korajžo.

Spet je meril z dolgimi koraki podolgasto sobo, bil je vedno bolj razburjen, čimbolj se je zavedal svojega čudnega in nevarnega položaja. Dvakrat ga je morala bledolčna služkinja pozvati k obedu.

Jedilnica je bila svetla in prijazna in okusni obed je že stal na mizi. Beasley je sedel in oprl svoje široke dlani ob mizo.

Tedaj pa je bilo slišati rahel šum — in žvenket ostrog. Zdrznil se je in okrenil glavo.

»Kako se imate, Beasley?« je rekel Las Vegas, ki se je pojavil, kakor da bi ga bil pričaral.

Beasleyjevo telo se je napelo, kakor da se je v njegovih žilah odprl nov tok krvi. Potne kaplje so mu izstopile na bledem obrazu.

»Kaj pa — želite«, je hripavo vprašal.

»Veste, moja gospodarica, Miss Helen, je rekla,

ker sem prav za prav nadzornik te farme, da bi se spodobilo, da enkrat pogledam sem in z vami obedujem — zadnjikrat!« je odvrnil cowboy. Njegove besede so bile počasne in hladne, njegov glas prijazen. A njegov pogled je bil kakor jastrebov, ki je pripravljen zasadi svoj kljun v svojo žrtev.

Beasleyjev odgovor je zvenel glasno, a brez zveze in hripavo.

Las Vegas je sedel k mizi nasproti Beasleyju.

»Jejte ali pa pustite, meni je to vseeno«, je rekel Las Vegas, ki je začel z levo roko polniti svoj kozarec. Njegova desna roka je počivala čisto rahlo, komaj s konci tresočih se prstov, na robu mize; in niti za desetinko sekunde ni odvrnil svojega pronicljivega pogleda od Beasleya.

»Hoj, moj polbeli gost iz Mehike, pa mi hoče res kri zavreti, če vas vidim tukajle sedeti in pomisliti, da ste moja gospodarica, Miss Helen, s te farne pregnali!«, je začel Las Vegas z znižanim glasom. Potem pa se je začel zalagati z jedjo in pijačo. »Imel sem sicer vse svoje življenje opraviti s tolovaji, tatovi, goljufi in s podobno svojatjo, a če bi moral iskati skozi in skozi propadlega, umazanega in ničvrednega gnusneža, potem pobijete vi vse rekorde!... Jaz vas bom približno v eni minuti počil, kakor hitro ganete z eno svojih umazanih tac. A upam, da boste toliko vljudni in mi dovolili, da vam rečem nekaj besed. Drugače se ne bom nikoli več srečnega počutil... Od vseh — rumenokožnih mehiških psov, kar sem jih kdaj videl, ste vi najslabši!... Snoči sem si še mislil, morda pride dol in stopi predme kot mož, da si bom mogel pozneje brez krivde umiti roke, ne

Doma in po svetu

Kako si na Hrvaškem zamišljajo reguliranje cene masti? »Hrvatski dnevnik« piše, da je glavni vzrok povišanja cene masti v tem, da je cena koruzi poskočila od din 170 na din 400. List predlaga, da se maksimira cena koruzi in potem določi cena masti. Za ta čas pa je potrebno, da se zabrani izvoz masti in omeji prodajo masti na 1 kg po osebi na mesec. Čez tri mesece bo dovolj pitanih svinj na razpolago, ki bodo krmljene s ceneno koruzo in cena masti bo padla.

Kakšne pomoči so bile deležne zadružne centrale? »Hrvatski dnevnik« objavlja govor podpredsednika HSS inž. Košutića na izredni skupščini zveze zadrug »Gospodarske Sloge«, v katerem je govornik omenil tudi razdeljevanje državnih podpor iz blagajne ministva za poljedelstvo, na podlagi zakona z dne 12. julija 1939. Minister za poljedelstvo je dne 21. septembra 1939, torej po sporazumu, razdelil 30 milijonov dinarjev. Od te vsote je dobila Zadružna zveza v Ljubljani 12 milijonov dinarjev, Glavna zveza srbskih poljedelskih zadrug 8 milijonov dinarjev, Zadružna zveza v Zagrebu 3 milijone dinarjev, Zadružna zveza v Splitu 2 milijona dinarjev, ostalih 5 milijonov je bilo razdeljeno na vse ostale zveze, dočim je »Gospodarska Sloga« v Zagrebu dobila samo 150.000 dinarjev.

Izšla je uredba o Narodni banki. Upravo Narodne banke sestavljajo guverner, dva podguvernerja in 11 članov upravnega sveta, ki jih imenuje država, ostalih 11 članov upravnega sveta pa delničarji. V nadzorni odbor imenuje vlada 3 člane, delničarji pa volijo 4.

Industrijskim občinam 100 milijonov dinarjev brezobrestnega posojila. Vlada je dovolila občinam 100 milijonov brezobrestnega posojila za preskrbo prebivalstva s hrano in zaposlitev brezposelnih, piše »Slovenec«.

Zakaj razpravljajo o Jugočeliku. V Jugočeliku imajo tajen spor med upravnim odborom in vodečimi tehničnimi funkcionarji Jugočelika, ki povzroča v javnosti razpravo o značaju podjetja. V okviru splošnih političnih problemov je postalo tudi to vprašanje političen problem. — Obe strani poudarjata, da je podjetje treba voditi na trgovski način, toda se razlikujeta v mnenju, ali ima podjetje pokrajinski značaj, t. j. ali je prvenstveno vezano na Bosno. Po trenutni situaciji sodeč, gre za to, ali naj služijo podjetje hrvaškemu gospodarstvu, ali ne. In v tem je jedro spora. — Gospodarski listi pravijo, da ima podjetje premajhen obratni kapital (300 milijonov din) in da ga je treba zvišati za 500 milijonov dinarjev. Vprašanje je potem, kdo naj da ta kapital: privatniki, država ali inozemstvo? S tem pa dobe udeleženci tudi vpliv, kar na Hrvati ne žele.

Izključeni so bili iz Samostojne demokratske stranke dr. Rade Pribičević in tovariši, ker so vodili akcijo proti glavnemu odboru stranke, ki ni hotel sprejeti predloga izključenih, da naj se stranka izjavi za naslonitev Jugoslavije na SSSR in temu primerno preusmeri svojo politiko.

Prezgodnje veselje. Nekateri listi so dne 16. t. m. z velikim veseljem objavili vest, da pri volitvah na Švedskem socialisti niso dobili niti enega mandata. Ker ne poznajo političnih razmer na Švedskem, so se seveda pošteno

vrezali. Kajti brez mandata je ostala samo neka neznatna ločina socialno demokratične stranke, torej ljudje, ki so obrnili socialni demokraciji hrbet in bili pol tič pol miš. Švedski narod pa je socialni demokraciji izrazil svoje zaupanje z ogromno večino glasov in to v popolnoma svobodnih volitvah.

Roosevelt je podpisal proglas ob priliki podpisa zakona o uvedbi obvezne vojaške službe. V proglasu pravi, da stoje Zedinjene države na prekretnici dogodkov in da ne morejo ostati brezbrizne, ampak morajo ukreniti vse v obrambo lastne države.

Živilske izkaznice dobimo, kakor poroča »Slovenec« v zvezi z nedavno konferenco za zagotovitev prehrane na banki upravi. Predvsem se namerava uvesti izkaznice za moko, kruh, krompir, fižol, olje, mast, meso, mleko, riž, sladkor in petrolej. Zakaj bi se pri nas moralo racijonirati mleko, sladkor, moko, fižol in meso, res ne razumemo. Upajmo, da so to samo »Slovenčeva« premišljevanja, ker to, kar pridelamo sami v taki množini, da lahko izvažamo, res ni treba racijonirati.

Po 270 dinarjev za 100 kg pšenice smejo zahtevati kmetje v dravski banovini po odredbi banske uprave, ker toliko stane tudi pšenica iz Banata, vključno prevozne stroške.

Teden »Rdečega križa« je do 21. septembra. V tem času se prirejajo zbirke za »Rdeči križ« in pobirajo pribitki k vstopnicam v kinematografi, gledališčih in na zabavah. Na poštnih pošiljkah, predvsem na pisma in dopisnice se morajo lepiti znamke »Rdečega križa« no 0,50 din.

V begunce, ki so iskali zavetja pri nas, se je pred par leti »Slovenec« hudo zažgal. Te dni pa prinaša vest, da redovnice-begunko v Ljubljani prosijo usmiljena srca za podporo. Tako se na svetu vse maščuje.

Noče z barvo na dan. Pri Sv. Treh kraljih nad Marenbergom je Ciril-Metodova družba sezidala novo šolsko poslopje in pozvala javnost na otvoritev v ta obmejni kraj. »Slovenec« je zabeležil otvoritev te nove šole, zamolčal pa je, kdo jo je zgradil.

Za poginulo žival, za katero se dokaže, da je poginila zaradi cepjenja, ki ga je odredilo oblastvo, ali ki se ubije po izrecni naredbi oblastva, se plača tržna cena, ne glede na to, koliko je izgubila žival v vrednosti zaradi kužne bolezni, ali zaradi cepjenja. Po istem načinu se plačajo tudi predmeti, ki morajo biti uničeni zaradi živalskih kužnih bolezni, razen gnoja. — Pri tuberkulozi se mora ob cenitvi vrednosti živali odbiti od vrednosti tisti odstotek, ki ga je izgubila žival v svoji vrednosti, ker ima tuberkulozo. Cenitev izvršijo pripraveženi cenilci pri občinah in živinozdravniki.

Konfiniranci iz Zagreba v Dnopolju. Prvi trije spekulant iz Zagreba so bili prepeljeni v Dnopolje, v srezu Dolnji Lapac. Pripeljali so se z osebnim avtomobilom.

— v spremstvu orožnikov.

Pojasnilo glade zaloga. »Hrvatski dnevnik« poroča, da je bila v Zagrebu podana prijava zoper nekega veletrgovca, ki ima na zalogi 62.000 kg kave. Ker ni oblast nastopila, se je javnost razburjala. Toda neupravičeno. Trgovci imajo pravico imeti zaloge hrane, ako jo prijavijo oblastem in potem prodajajo, vendar ne dražje kot so jo kupili, prištevši zakonito dovoljen dobiček. Torej ne vsak, ki ima zaloge hrane je kazniv, ampak samo tisti, ki hrano prikrije oblastem in ji navija ceno.

Agitacija proti HSS in Bački, za katero zahtevajo Mačkovi pristaši, da pride v sklop Hrvatske banovine, je zadnje čase zavzela velik obseg med kmeti. Agitatorji pravijo, da je dr. Maček kriv, da se popisujejo zaloge pšenice in da se namerava pšenico izvoziti iz Bačke, ki da bo ostala brez nje, samo zato, da bi se nasitila lačna Hrvatska. Tako piše »Hrvatski dnevnik«, ki imenuje to agitacijo protihrvatsko.

da bi se mi pri tem želelec obrnil. A vi niste prišli... Beasley, radi tega je še mene sram, tako da vas moram obsuti s psokami — čeprav bi vas moral ustreliti — in si sam sebi želim, da nisem več niti senca tistega, kakor sem bil takrat, ko sem jezdil Chisholm. Prav nič se vas ne prime, če se vas zmerja z — ropar — slepar — prihuljena hijena — strahopetni goljuf, ki druge najema, da mu opravljajo umazane posle!... Pri Bogu, res —!

»Carmichael, dovolite da vam rečem eno besedo«, je izdaval Beasley iz sebe. »Imate prav, nima smisla, da me psujete... Toda pogovoriva se o zadnji resni... Pripravljen sem se odkupiti. Deset tisoč dolarjev —«

»Hahaha!« se je zakrohotal Las Vegas. Vse njegove mišice so bile napete kakor trepetajoče strune in njegov obraz se je čudno, blede svetil. Njegova desna roka je vedno močnejše trepetala.

»Podvojim — vsoto!« je sopihal Beasley. »Prepustim vam polovico farme — in vso živino —«

»Preključite te besede — takoj!« je zavpil Las Vegas s strašnim, rezkim glasom.

»Poslušajte me vendar — mož!... Saj — preklicujem!... Odpovedujem se — Auchinclossovi farmi!« Beasley je bil samo še trepetajoče, šepetajoče, od strahu napol blazno bitje, z mrtvaško bledim obrazom in zbeganim pogledom.

Las Vegasova leva roka je težko udarila po mizi.

»Naprej, mehiški pes!« je zagrmel.

In tedaj je Beasley z obupno, naglo kretnjo segel po svojem samokresu...

Iz naših krajev

CELJE

Na naslov veletrgovcev bi imeli marsikaj povedati, toda preko veletrgovca g. Ravnikarja ne moremo kar tako in smo prisiljeni javno povedati, kako postopa z nami malimi trgovci. Imenovana trgovka ima zadnje čase velike količine moke ter drugih predmetov na zalogi, akoravno je popreje bila vedno popolnoma razprodana. Za njene odjemalce je bilo pri njej vedno dovolj blaga, toda ako je kdo od nas malih trgovcev hotel tam kaj kupiti, se mu je enostavno odgovorilo, da ni blaga. Zadnje čase je ta trgovka prodajala n. pr. moko št. Og kg po din 6.50 svojim strankam, a nam malim trgovcem, ako smo jo hoteli kupiti, pa po din 7.50 kg. Dne 13. t. m. je pa ceno moki zvišala v drobni prodaji na din 8, a mali trgovci smo jo morali plačati po din 8.40. Nimamo nič proti temu, ako dobe stranke blago poceni, protestiramo pa na vsak način, zakaj ravno mi mali trgovci, ki že itak komaj živimo, moramo blago dražje plačevati, kakor trdijo odjemalci. Seveda na ta način ta trgovka lahko daje blago svojim strankam cenejšo, ko pa to razliko v ceni pri nas malih trgovcih zasluži. Mi seveda bomo primorani, da zapremo svoje trgovine, ker ne bomo v stanju dati blago po isti ceni, kakor veletrgovci, kateri imajo, kakor izgleda, interes, da nas zbršijo iz svoje družbe. Naši odjemalci so seveda šli tja kupiti, kjer je bilo pač cenejšo in jim tudi ne zamerimo, ali stranka, katera je do sedaj pri nas kupovala, je poleg teh cenovnih predmetov kupila tudi še ostale stvari, tako da nam je še ta borni zaslužek odvzet. Pozivamo oblast, da napravi temu takoj konec, ker drugače si bomo primorani iskati sami pravice. Ali nismo tudi mi ravnotako davkoplačevalci kakor veletrgovci, akoravno v manjšem obsegu. Razen tega je treba preprečiti, da bi grosisti vodili trgovino na drobno.

Mali trgovci.

Savinja in njeni pritoki so v noči od nedelje na ponedeljek zelo močno narasli ter je ta poplava napravila zopet veliko škodo. Ako bi bila Savinja že regulirana, bi se take poplave, če ne že preprečili, pa vsaj v veliki meri cmililo. Zato bi bilo nujno potrebno, da se pospeši reguliranje Savinje. Vsled preobilice dežja bo začel gniti tudi krompir in koruza, kar bo povzročilo pomanjkanje krompirja, ker je to najbolj cenena hrana delavca, ki si vsled pčilega zaslužka itak drugega ne more privoščiti.

Odbor za pobijanje draginje je zadnje čase zelo pridno na delu. To je samo za pozdraviti, ker se danes veriži in špekulira na razne načine. Odbor naj poišče krivce res tam, kjer so. Pri malem trgovcu ali obrtniku se to skoro ne more zgoditi, ker mora vsled svojega slabega finančnega položaja blago sproti in drago kupovati. Baje je že več prijav ter so bilo izrečene že tudi nekatere kazni.

HRASTNIK

Prostor za cerkev v spodnjem delu našega kraja so že dobili. In sicer bo stala cerkev tam, kjer je stalo doslej leseno skladišče pivovarne »Union« in kjer danes še stoji stanovanjska hiša. Skladišče so namreč te dni že porušili.

KRANJ

Delavstvo v boju za povišanje draginskih doklad v Jugoslovanski trgovci gume. Dne 15. septembra se je vršil članski sestanek SDSZJ, na katerem se je razpravljalo o poteku pogajanj za povišanje draginskih doklad v Jugoslovanski trgovci gume. Podjetje ponuja samo 12 odst. poviška, kar pa je tako malo, da delavstvo s tem ne more biti zadovoljno. Na sestanku so delavci sklenili, da naj se pokliče oblast zaradi posredovanja. Delavstvo pa bo budno sledilo pogajanjem, ki se bodo vršila s posredovanjem oblasti. Na sestanku je bilo 75 odstotkov vsega v SDSZJ organiziranega in v tovarni zaposlenega delavstva.

Jugobruna v Kranju se preseli? Kranjska tekstilna tovarna »Jugobruna« se baje preseli v Jagodino, kjer ustanovi Jagodinsko tekstilno industrijo. Tja se je preselilo že več industrij, ker jim dovoljuje občina izredne ugodnosti. Resničnost teh vesti naj bi se uradno ugotovila in potem izdali ukrepi.

TRŽIČ

Prostor za zidanje šole je prodal občinski odbor cerkvi. Na tem prostoru bo sedaj sezidan katoliški dom. Dasi je cena zemljišč v našem trgu zelo visoka, je cerkev kupila ta svet razmeroma zelo poceni, po din 25 za kvadratni meter. Ostanek sveta, ki je še na razpolago za gradnjo šole je močvirje in bi zidanje poslopja na tem mestu zgradbo silno podražilo, ker bi bilo treba svet izsušiti in okrog zgradbe vse kanalizirati. Proti prodaji sveta cerkvi pa je glasovalo 5 občinskih odbornikov. Ti odborniki so se vsekar zavedali, da je prvo šola in interes občanov, potem pa zasebna prosveta. Občani bodo lahko o tej stvari še razmišljali.

VELENJE

Zakaj morajo člani Bratovske skladnice čakati po več mesecev na povračilo izdatkov? Bratovska skladnica zelo počasi izplačuje povračila svojemu članstvu, ki mora v bolnišnico, na specialne preglede itd. Rudarji morajo v takem primeru plačati vse v naprej, potem pa več mesecev čakati, preden dobe izdatke povrnjene. V sedanjem času je tako zavlačevanje izplačil v prav očito škodo prizadetih, kajti z denarjem, ki si ga izdal pred meseci, si moreš po preteku tako dolgega časa kupiti komaj tretjino tega, kar bi si bil lahko kupil takrat, ko si denar izdal. Točnost in red v izplačevanju pripadajočih povračil je odlika vsake socialne ustanove. — Več prizadetih.

LJUBLJANA

Prvi konfiniran špekulant iz Ljubljane. — Policija je ugotovila pri trgovcu Francu Schnablu na Tyrševi cesti vagon bele moke, ki jo je trgovec prikril, da bi z njo špekuliral. Moka mu je bila zaplenjena, obenem pa ga je policija kaznovala na tri mesece bivanja v konfinaciji v vasi Koprivnik v kočevskem srezu.

Greh se pove, grešnika pa ne. »Slovenec« je zelo hud na spekulante. Hrvaške spekulante navaja vse z imenom in odobrava, da so jih poslali v koncentracijska taborišča. Zato pa je neverjetno obziren do domačih spekulantov. — Tako poroča z debelim naslovom, da so oblasti zaplenile pri nekem trgovcu cel vagon moke, med tem ko je strankam govoril, da sploh nima

moke. Za čudo pa »Slovenec« ne imenuje tega trgovca in vendar bi bila to njegova dolžnost, da bi ljudje vsaj videli, da imamo poleg židovskih spekulantov tudi še druge, nič boljše, ali pa še slabše. Zakaj je »Slovenec« tako obziren do tistega trgovca?

Krompir je kupila ljubljanska občina. — Ljubljanska občina je kupila večjo množino krompirja. Razdeljevala in prodajala ga bo iz svojih skladišč po 1.50 din kilogram. Krompir bo lahko kupil vsakdo, ker ga bo dovolj, kakor poroča.

Tudi rekord za Ljubljano. Kakor poroča ljubljanski »Sl. d.«, je bilo v Ljubljani ukradenih v sedmih dneh 20 koles, med njimi eno motorno kolo.

MARIBOR

Za 4 milijone usnja zaplenjenega v Mariboru

Zadnje čase je nastalo silno pomanjkanje usnja in cena se je dvignila že na din 100 do 110 za kg.

Organi mestne občine in policije, ki preiskujejo skladišča živil in trgovine v Mariboru, so v torek, dne 17. t. m. napravili preiskavo v skladiščih nekdanje Halberthove usnjarne. Halberth je Nemec, ameriški državljani, ki je pred štirimi leti zaprl svojo tovarno. Ker je v določenem roku ni zopet odprl, mu je oblast nadaljnje obratovanje zabranila.

Mož pa si je še od prejšnjega obratovanja ohranil velike zaloge usnja, ki so prišle sedaj pri preiskavi na dan.

Uradni organi so našli v njegovih skladiščih za okrog 4 milijone dinarjev usnja, cenjeno po sedanjih tržnih ceni. Halberth je znan bogataš in lastnik cele vrste hiš v Mariboru. Bogastvo Halbertha se je silno pomnožilo v zadnji svetovni vojni. Lahko si mislimo, koliko bi bil zaslužil pri tem usnju, ki je stalo pred štirimi leti kakšnih 20 dinarjev za kg, danes pa 100 do 110 din.

Krojaški pomočniki pred stavko

Dne 17. septembra so se vršila ponovna pogajanja med predstavniki podružnice Osrednjega društva oblačilnih delavcev in sorodnih strok ter združenjem mojstrov. Pogajanja so se razbila.

Pomočniki so zahtevali 9 urni delovnik, mojstri 10 urni delovnik. Mezde naj bi znašale po predlogu pomočnikov za najbolj izurjene din 7, mojstri so nudili din 6.30. Mojstrinje pa so slišlo odklonile sklepanje kolektivne pogodbe in predlagale, da bi znašale plače krojaški pomočniki v prvih šestih mesecih po uvidenosti mojstrinje, za delo v roke din 140 do din 180 tedensko, za dobre delavke v prvem in drugem letu din 180 do din 200, za najboljše moči pa po din 200 do din 250. — Ker je oblast že posredovala, toda brez uspeha, so krojaški pomočniki pred stavko.

Peki in nova naredba. Dne 27. avgusta je izšla ministrska naredba za vso Jugoslavijo, katera predpisuje enotno moko, kakor tudi enoten ljudski kruh in obenem prepoveduje nočno delo v pekarnah ter prodajo svežega kruha. Naredba o prepovedi nočnega dela je bila že pred tremi leti izdana za vso dravsko banovino, ampak so jo vsi pekovski mojstri kršili z izgovorom, da se pri nas ne more naredba izvajati tako dolgo, dokler ne bo prepovedana prodaja svežega kruha. Priporočiti moram, da obstojajo take naredbe v drugih državah že 20 let in še nikjer ni prišlo do lakote in tudi noben pekovski mojster in pomočnik ni radi take naredbe propadel. Kljub temu, da je nova naredba prav dobro premišljena in odgovarja vsem higienskim in zdravstvenim predpisom, se razburjajo nekateri pekovski mojstri kakor tudi del nezavednih pomočnikov, dočim je prebivalstvo zadovoljno, ker vidi, da so taki ukrepi potrebni. Vemo, da se še nekaterim pekovskim mojstrom sanja o tisti konkurenci, katera se je vodila dolga leta na račun delavca in konzumenta, nekateri pekovski pomočniki pa niso vajeni ponoči spati, pa tudi od koša in bicikla se ne morejo ločiti, ker je to za nezavedneza kulturni napredek, če lahko vsak dan obišče nešeto gostiln in drugih lokalov in pri tem dostikrat zaide na stranpoti. Kakor vidimo, se novo izdane ministrske naredbe, kljub temu, da so predvidene visoke kazni, do danes ni točno izvajalo v vseh pekarnah in bo potrebno, da nastopi oblast ter pokaže, da so zakoni za vse državljane enaki in da jih moramo vsi upoštevati. Vemo, da so danes resni časi za delavca in obrtnika, posebno pa v pekovski stroki, toda to ne opravičuje, da se kršijo zakoni. Dosti gospodinje peče kruh doma, razen tega pa še nekateri gostilničarji prodajajo svoj kruh, da celo peči so si postavili in je na mestu pregovor, ki pravi: »Čevljar ostani pri svojem kopitu!« Kaj pa reče oblast k temu? Ali ni tukaj nobenega, ki bi stvar zgrabil tudi z zreljšča davkarje? Da ne bo kritike, bi svetoval vsem pekovskim mojstrom, da se držijo točno ministrske naredbe, kakor tudi pomočniki. Prebivalstvo itak ve zakaj gre. Treba je malo dobre volje in bo šlo.

Mariborski grad dobiva vedno bolj prikupno zunanost: v notranjosti so najvažnejša adaptacijska dela dovršena, viteška dvorana je restavrirana, tudi restavracijska klet je okusno prenovljena in mojster Sternin jo je opremil z lepimi slikami iz mariborske zgodovine in folklorja. Zdaj se opravljajo še zaključna dela na obnavljanju baročnega stopnišča. Pred gradom pa urejajo grajski vrt, kamor bodo zmeslili masivne kamene in železne muzejske spomenike, ki jim vremenske in klimatične spremembe ne škodujejo. Vrt bo ob vsakem času in vsakomur dostopen. Pač pa bo trajalo še precej časa, predno bodo urejene vse muzejske zbirke po številnih dvorinah, s čimer se neutrudno bavi naš muzejski kustos prof. Baš. V vsej popolnosti bo muzej urejen predvidoma šele prihodnje leto. Bo pa potem to tudi muzej, ki bodo nanj lahko Mariborčani res ponosni.

Nemško lokomotivo, ki se je razbila pri nesreči v Pesnici, kjer sta zayozila drug v drugega tovorni vlak s premožom iz Nemčije in tovorni vlak, ki je vozil iz Maribora proti Št. Ljui, popravljajo v delavnici drž. žel. v Mariboru. Baje s tistimi lokomotivami, ki so razbile, izvedla mestna občina.

Tlakovanje cest v Razlagovi, Cankarjevi, Gregorčičevi, Koroščevi in Gosposki ulici bo izvedla mestna občina.

Veseli bomo, če se bo ta načrt vsaj deloma uresničil, le tega ne razumemo, čemu se tlakujejo in popravijo pri nas manj prometne ceste, tam pa, kjer bi bila modernizacija cest radi velikega prometa nujno potrebna, pa so cestišča v slabem stanju.

Pneumatik za avtomobile bo zmanjkalo. — Pred nedavnim časom so poročali listi, da bodo ustavili avtomobilski promet v Črni gori, ker ni dobili pneumatik za velike avtobuse, ki prevajajo potnike po ondolnih cestah. Izgleda, da se bo ta problem, kako preskrbeti pneumatike, pojavil tudi drugod v državi. Lastniki avtomobilov že prav resno računajo s tem, da bo pneumatike v kratkem zmanjkalo, v prvi vrsti seveda za luksuzne avtomobile. Kar je gume v državi na razpolago, bo rezervirana za nujnejše svrhe. Pomanjkanje bencina ni bilo v stanju ustaviti avtomobilskega prometa, pomanjkanje gume pa ga najbrž bo.

Tudi kot nadstevilno označeni učenci in učenke se sprejemajo na učiteljske pri vpisovanju dne 18. septembra ob 16. uri.

Samo 52.454 ljudi je obiskalo kopališče na Mariborskem otoku letos. To je bila najslabša sezona v 11 letih. Najboljša je bila v prvem letu.

Motociklistična dirka na Teznu se bo vršila s sodelovanjem 46 dirkačev.

Službeno mesto jurista razpisuje mariborsko mestno glavarstvo. Zahteva se dovršena fakulteta z opravljenim praktičnim politično-upravnim izpitom, kakršen se zahteva za politično-upravne uradnike.

Gledališki abonma je zelo poceni in se plačuje v 8 mesečnih obrokih. Pri ložnih sedežih znašajo ti obroki din 17—47 (za uradnike 12—39), pri parternih sedežih din 27—42 (25—36), pri balkonskih sedežih din 20—42, (16—36), a pri galerijskih sedežih din 12—21 (8—17). Na en tak obrok pridejo skoro tri predstave — torej si je lahko izračunati, kako res poceni je gledališki abonma.

Pozivajo se vsi lastniki eksplozivnih motorjev na tekoče gorivo, ki so dolžni preurediti svojo napravo na pogon z domačim gorivom, da priljavijo neposredno kr. banski upravi, oddelku VIII. vsako predelavo eksplozivnih motorjev, odnosno njih zamenjavo z drugačnimi motorji.

Dve kolesi so našli ljudje v dveh različnih ulicah in jih oddali policiji. Pustili so jih najbrž tatovi.

Kdor se v gledališču abonira, štedi! Ne le da je gledališki abonma najcenejše kvalitetno duševno razvedrilo v Mariboru, nudi še zelo velik popust od večernih cen.

Gostovanja v mariborskem gledališču. Ker ostaja gledališki ansambel skoro isti kot je bil lani — v kolikor ne bo nastopilo tudi nekaj mladih talentov — občinstvo pa si želi čimveč pestrih, zanimivih in privlačnih predstav, bo uprava tej želji skušala ugoditi z gostovanji priznanih umetnikov, ki bodo poživljali bodočo sezono.

Iz Češke

»Narodni Divadlo« (vodilno državno češko gledališče v Pragi) je začelo s predstavami in je objavilo obširen seznam iger in oper, ki jih bo letos predvajalo. Samo novih čeških dram bodo igrali 13 in 7 starejših, to je skupno 20 čeških. Drugo največje praško gledališče je »Mestno gledališče na Vinohradu«, ki ima letos na programu 24 čeških iger in še celo vrsto klasičnih, modernih, konverzačnih ter veselo iger in 6 mladinskih iger.

Filmska šola v Pragi. Čehi se zadnji čas na vso moč trudijo, da vzdržijo kulturno življenje na svoji tradicionalni višini. Po vseh mestih je že pričela gledališka sezona. V Pragi in po deželi otvarjajo nova gledališča. Poleti so imeli v Bat'ovem mestu Zlinu celo tekmo novih čeških filmov, na kateri je prosvetni minister dr. Kratochvíl spregovoril o kulturnih nalogah dobrih filmov in obljubil v to svrhu celo ustanovitev posebne češke filmske šole. Listi poročajo, da so priprave za to šolo že tako napredovale, da bo šola že letošnji jesen otvorena. V prvem letniku bodo predvsem vzgajali umetniški naraščaj, igralce in sceneriste, nato pa tehnični naraščaj.

Nov nemški Dijaški dom so otvorili minule dni v češkem mestu Chrudinu. Pri tej priliki se je vršila večja slavnost tamošnje nemške skupine, ki se je zadnji čas naselila v mestu in okraju. Govorniki so poudarjali važno poslanstvo takšnih nemških kulturnih domov.

NAJNOVEJŠE VESTI

Taborišče za Nemce iz Besarabije pri Beogradu, ki so ga Nemci postavili na lastne stroške, je podobno malemu mestu. Pozneje ga misli odkupiti naša vlada in porabiti za nastanitve brezposelnih.

Pšenica v dravski banovini bo enako draga kot je banaška, postavljena v Slovenijo. Ker pa je treba za banaško pšenico plačati tovarnino, za pšenico iz Slovenije pa ne, bodo lastniki pšenice morali plačati din 27 za vsakih 100 kg pšenice banovini, ki jih bo porabila za preskrbo revnega prebivalstva.

Nemški zunanji minister je odpotoval v Rim.

Nemški letalski napadi na Anglijo dne 17. in v noči 18. september so se povečali. Bombardiran je bil London in uničen vodovod. Letališče Croydon je razdejano. V Liverpoolu pa je uničena tovarna letal. Blizu Irske je bila potopljena 5000 tonska trgovska ladja. Angleži so leteli nad Nemčijo, pa so bombardirali samo središča mest. Izgubili so Angleži 7 letal, Nemci 4 letala. Iz dowerske luke v Kanalu je hotelo odpluti več angleških trgovskih ladij po 5000 ton. Napadla so jih letala in topovske baterije ter so se morale poškodovane umakniti nazaj v luko. (DNB).

Angleži so podvojili letalske napade na oporišča Nemcev in bombardirali v teku dneva 17. in ponoči na 18. september zlasti Dunkerque, Calais in Le Havre, kjer so bile zadete ladje in doki. — Pri Ostende je moral konvoj 12 nemških ladij nazaj v pristanišče. Skupno je bilo izvršenih 36 velikih bombnih napadov angleških letal. — Nemci so napadli London in metali bombe brez cilja. Zadete so bile nekatere tovarne in tri trgovske hiše, pa tudi več stanovanjskih hiš v delavski četrti. — Angleški poveljnik kopne vojske je izjavil, da bi rad videl, da bi se Nemci že skoro izkrcali na angleški obali, da bi angleška kopna vojska pokazala kaj zna. — Letalski minister v Avstraliji je imel nagovor na 10.000 letalcev, ki se vezbajo in rekel, da morajo biti pripravljene ne samo na obrambo Anglije, ampak da bodo noč in dan napadali Nemčijo. (Reuter).

200 nemških letal je bilo večeraj nad Kanalom in Anglijo, kljub slabemu vremenu in viharju, ki je divjal s hitrostjo nad 100 km na uro. — Boji so se vršili v veliki višini in je bilo 6 nemških letal sestreljenih. (Reuter).

Nad Dansko, Nizozemsko in Nemčijo je veter prignil iz Anglije 72 balonov, ki so napravili večjo škodo na telefonskih žicah na Danskem. Balone so v Nemčiji sestrelili.

Francoska vlada je vpokojila 21 prefektov, 13 pa stavila na razpoloženje.

Radi štednje so v Bukarešti razpustili celo vrsto komisariatov in državnih gospodarskih odborov.

Italijani so metali bombe na Malto in uničili tamošnje letališče, napravili pa so tudi sicer ogromno škodo. (Stefani).

Angleška letala so bombardirala zbiranje italijanskih motoriziranih čet vzdolž egiptovske meje. Italijani prodirajo v dveh smereh. Nad Malto so bili italijanski bombniki pregnani. — (Reuter).

500 milijonov dolarjev kredita za zagotovitev gospodarske neodvisnosti južno ameriških držav so dale na razpolago Zedinjene države. V Chileju smatrajo, da bodo Zedinjene države odslej imele gospodarsko, pa tudi politično nadzorstvo nad državami v Južni Ameriki.

Predpogajanja za sklenitev obrambne zveze med Avstralijo in Zedinjenimi državami se vrše. Je izjavil ameriški zunanji minister Cordell Hull.

Veliko avtomobilsko cesto med Zedinjenimi državami in Kanado bodo pričeli v kratkem graditi. Cesta bo imela vojaški pomen.

Na Norveško je prispelo 70 berlinskih Gestapo, ki bodo raziskali, na kakšen način je zletela tamkaj v zrak neka velika tovarna mučnica.

Člani »Železne garde« iz Romunije so našli zatočišče v Nemčiji, ko jih je leta 1938 kralj Carol II. neusmiljeno razgnal in so glavne voditelje nato postrelili. Sedaj se 50 vidnejših članov »Železne garde« vrača iz Nemčije v Bukarešto.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

Za ureditev plač zasebnih nameštencev Borba za rezervoarje produkcije

Sodelovanje med banovinami.

Na Hrvaškem so zasebni nameštenci predložili banu predlog za regulacijo plač in da bi se naj v Zagrebu osnoval gospodarski svet, ki bi naj vplival na ureditev prejemkov nameštencev v vsej državi. Ban dravske banovine je sporočil banu Hrvatske, da je za to, da se prejemki nameštencev v obeh banovinah uredi sporazumno.

Ker se bo zvišal minimum zaslužka

delavcem, se mora povišati tudi minimum plač nameštencev. Ker pa se je treba pri tem ozirati tudi na gospodarske kroge, ki takemu povišanju nasprotujejo, je poskus urejanja minimalnih plač za obe banovini kot nalašč, da se izogne očitkom, češ, tu je tako, tam pa tako.

Hrvaški zasebni nameštenci zahtevajo minimum din 1500 mesečno.

TO IN ONO

25 odstotkov vseh stanovanj v Zagrebu je prenapolnjenih. V njih stanuje ena tretjina zagrebskega prebivalstva.

Zabava mora biti. V Zagrebu je mestno poglavarstvo sklenilo uvesti davščino na zabavo, ki se plača v kavarah in gostilnah od gotove nočne ure naprej. Gostilničarji in kavararji pa so sklenili, da bodo zaradi tega odpovedali godbo. Zagrebska policija je poklicala predstavnike gostilničarjev k sebi in jim sporočila, da bi tako postopanje z njihove strani pomenilo težko ogrožanje javnega reda in mira.

1300 let je minulo letos odkar so veliki hrvaškega naroda prešli na krščansko vero. — S tem, da so postali veliki pripadniki rimsko-katoliške cerkve, so postali tudi njihovi podložniki, ker je takrat veljalo načelo: da versko pripadnost ljudstva določa tisti, ki vlada.

Velika izložba znamk bo od 29. septembra do 6. oktobra v Zagrebu v zvezi s proslavo 500 letnice rojstva izumitelja tiskarstva Johanesa Gutenberg. Izdane bodo posebne znamke v 100.000 izvodih.

8 mrtvih — pa nihče ni kriv in obsojen. — V Bjelovaru se je vršil od 26. avgusta t. l. proces proti Martinu Kovačiču in 14 soobtožencem, ki so bili osumljeni, da so postreljali in pobili 8 svojih sovaščanov v času, ko je bila vas Vezjiše razdeljena na dva tabora, ki sta vodila med seboj pravo gverilsko vojno. Obtoženi so bili zaprti nad eno leto v preiskovalnem zaporu. Sedaj pa jih je sodišče vse oprostilo, ker je sicer res, da so obtoženi v kritičnem času streljali po vaških ulicah s puškami na svoje nasprotnike, ni pa za nikogar izmed njih dokazano, da je baš on ubil tega ali onega izmed osmih žrtev. Edina pčora jim je bil enoletni preiskovalni zapor.

Kar dve glavi za ped zemlje. V Tomašincu pri Varaždinu je kmet Ciril Busar v prepiru zaradi koške zemlje odsekal s sekuro glavi sosedoma, bratoma Mlinarič, ki zapuščata osem otrok. To je že višek divjaštva.

Malinovo listje plačujejo po din 4,50 za kg. Izvažajo ga v Nemčijo, kjer ga rabijo za čaj.

S. Bluma so zopet našli. Neposredno po zloumu Francije so ljudje, ki vodijo brigo o S. Leonu Blumu, bivšem predsedniku vlade, javili, da so ga videli v luki Bordeaux na begu v inozemstvo, kratko nato so ga opazili na meji Švice z luksuznim avtomobilom, polnim zakladov. Avtomobil je bil tako dragocen, da ga švicarske oblasti niti niso pustile čez mejo in je moral Blum pretovoriti svoje kovčge

LAŠKO

Prerani grob mlade rudarjeve žene. Na Zgornji Rečici pri Laškem je preminula 35 letna rudarjeva žena Frece Alojzija. Bodi ji ohranjen blag spomin, možu pa izrekamo najgloblje sožalje!

Iz vrst vajencev in pomočnikov. Nekateri vajenci (tudi trgovski) morajo čisto opravljati posle, ki nimajo s strokovnim poukom nobene zveze. Te opravljajo tudi do 10. ure zvečer (sekanje drv, čiščenje jedilnega orodja, zbijanje zabojev, prevažanje predmetov itd.). Treba je bilo precej pritožb na srez, da so se gospodje naučili izvajati zakoniti delovni čas. Neki trgovec se je izrazil, da jih pomočniki ne bodo komandirali, da bo šel danes eden, jutri pa drugi. Drugi mojster se tolaži, da bo prišel čas, ko bodo vsi socialni zakoni ukinjeni. Tretji je že odpovedal pomočniku, a se je vendar še premislil. Skupino nekaj mojstrov, ki si včasih med seboj niso bili baš v prirčnih odnosih, vidimo zadnje čase vedno skupaj, če pomočniki zahtevajo zakonite minimalne mezde. Ker se pa nekateri mojstri celo smatrajo za napredne, plave itd., nam je njih namera nerazumljiva. — Celo dopisnika »Delavske Politike« na prosojo za sestavo reklama v tem smislu. — Mojstri pa naj vedo, da današnja draginja silno muči revne pomočnike, ki imajo sedaj komaj po din 200 do 250 mesečne plače, ki so za nabavo drage obleke, obutve, perila itd. absolutno premale. Brivski mojstri so sicer povišali tarife za stranke, plače pomočnikov pa so ostale iste. V listih čitamo o izdanih boljših uredbe o minimalnih mezdah, toda kaj nam to koristi, če se ne izvaja. Ker se skoro vsi gospodarji celo dandanes še vedno udeležujejo vseh prireditve, bi mogli vsekakor tudi pomočnike dostojno plačevati. Ob dnevi pred prazniki skušajo na vse načine podaljševati delovni čas, o nadurah pa nočejo nič slišati. Neki mojster trdi, da pomočnikom sploh ni potreben prosti čas, ker nimajo toliko denarja, da bi kam šli. S tem je sam potrdil, da so v resnici slabo plačani. Dalje pravijo brivski mojstri, da v zimskem času ob ponedeljkih ne bodo imeli odprto od 7. do 10. ure, ker se ne splača kuriti lokalov. S tem se tudi pomočniki strinjamo, da bo ves dan res naš odmor. Toliko zaenkrat, da bo tudi javnost poučena, da spoštujemo samo zakone. — Pomočniki.

SEVNICA OB SAVI

Parna žaga je zopet ustavila obrat radi pomanjkanja lesa. Pred tedni je žaga obstala in komaj je sedaj zopet obratovala 14 dni, je obratovanje zopet ukinjeno, ker ni lesa. Delavstvo je deloma odpuščeno. Med odpuščenimi je tudi vrtnar, ki je bil dolga leta v službi pri g. Hoscogu. Strojnik pa bo odšel, ker je dobil boljše mesto in stalno zaposlitev. Kaj bo z delavstvom, ki se je vsled ustavitve obrata znašlo na cesti? Zima je pred durmi, družine morajo jesti, poskrbeti pa bo treba tudi za obleko, čevlje, kurivo itd. Otroci rabijo šolske potrebščine, radi bi jedli tudi kakšno sadje, treba jim je dati kakšno prigrizko, da jih po- užejejo v šoli med odmorom, toda kje vzeti?

Tudi ako je delavstvo zaposleno ima zelo majhen zaslužek, komaj din 900 na mesec in vendar pravijo uradniki, ki imajo po din 3000, da ne morejo izhajati. Zakaj se ne pobrigajo za to rajo razni odrešniki, ki vedre in oblačijo ter se samozvano nazivajo delavske zaupnike in voditelje? Kaj pravi k temu tisti gospod iz Sevnice, ki ima sedaj tudi neke velike besede? — Kakšna je usoda našega delavstva, vidimo na žalostnem primeru vdove po umrlem kurjaču Fakinu. 17 let je bil Fakin kurjač na parni žagi. Komaj je preteklo mesec dni po smrti moža, je že dobila vdova z otroci odpoved stanovanja. Morala je ven in danes ji občina plačuje stanovanje po din 100 mesečno. Kako žalostno je bila odslovljena ta žena, čije mož je napravil na žagi mnogo nadurnega dela in je nekaj časa opravljal celo službo strojnika. Za vse te dobrote, ki jih je imel od njega lastnik, ni dobila žena nobenega priznanja in nobene odpravnine. Koliko pa ji je lastnik žage dal podpore, ko ga je za njo prosila, naj vsakdo vpraša ženo, ki mu bo rada povedala. — Tako je z nami delavci. Tako je naša usoda. Dokler garaš prav, ko ne moreš več, potem hajdi. Ko delaš zaslužiš komaj za bedno življenje, ko te zmanjka, pa gorje tvoji družini. Socialne reforme, o katerih se toliko govori, so potrebne.

Koliko je Evropa pridelala pšenice? Žetev pšenice v Evropi cenijo na 64 milijonov metrskih stotov, t. j. 14 odstotkov manj kot lansko leto.

Boj se ne vrši samo na frontah, ampak tudi v diplomatskem področju in s propagando. Obe vojujoči se stranki poizkušata, da pridobita nevojujoče se dežele vsaka v svoj krog.

Od nevojujočih se držav v tem trenutku sta vsekakor najvažnejši Zedinjene ameriške države in Sovjetska zveza. Oba ta dva politična, gospodarska kolosa ne razpolagata samo z velikim proizvodnim aparatom, nego tudi s surovinami raznih vrst. Ali vendar obstajajo velike razlike med ZAD in SSSR. Severoameriška Unija ima tako poljedelsko kakor industrijsko gospodarstvo izgrajeno v ogromnih razmerjih, kateremu je treba svoj produkcijski aparat samo pognati — da ustreže naročnikom iz raznih delov sveta.

Drugače je s sovjetskim gospodarstvom. To gospodarstvo se šele izgraja. To je gospodarstvo, ki more v normalnih razmerah izvažati samo one predmete, ki jih ima res v obilici, to je gospodarstvo, ki ima namen, da državo čimbolj industrializira.

Poizkusiti hočemo, da to naziranje utemeljimo z nekaterimi podatki. Indeks proizvodnje poljedelskih pridelkov je znašal v celi Severni Ameriki 1938 85 v primeri z bazo 100 1929, isti indeks v SSSR pa je narasel od 100 1929 na 279 v l. 1938.

Prav tako je delež Severne Amerike v svetovni produkciji nepoljedelskih predmetov padel od 44,7 odst. na 35,9 odst., — in delež SSSR je pa porasel od 3,9 odst. na 10,2 odst.

Z ene strani nam te številke jasno povedo, da je produkcija nepoljedelskih predmetov v ZAD trikrat do štirikrat toliko kakor v SSSR in da se proizvodni aparat, ki je ostal zaradi krize neizkoriščen, lahko zopet uvrsti v gospodarski proces.

Na drugi strani vidimo, da se je svetovna produkcija industrijskih predme-

tov v zadnjih desetih letih nedvomno potrojila.

Vsekakor torej, če gre Angliji za to, da pridobi ZAD in SSSR za svoje namene — bosta morala Amerika in SSSR svoje gospodarstvo preurediti v pravcu vojnih potrebščin za vojujoči se stranki. Vrh tega pa morata tudi računati s svojo bodočnostjo in s svojimi potrebami, če bi se morali sami vplesti v vojno.

Ker je gospodarska kapaciteta ZAD mnogo večja kakor ona SSSR, je jako verjetno, da bodo one mogle nuditi v doglednem času izdatnejšo podporo Angliji z one strani oceana, kakor jo bo mogla nuditi Sovjetska zveza. In to v toliko večji meri, ker je Severoameriška Unija ... oddaljena od neposrednega bojišča. Toda, za popolno podporo rabi Amerika čas. Treba je izgraditi vojno proizvodnjo. Rusija med tem razpolaga z gotovim materialom — ki ga pa mora čuvati za svoje namene.

Tako torej izgleda, da je trenutno izid vojne odvisen od faktorja časa. Dočim Anglija skuša potek operacij zavlačevati, da bi pridobila na času, pa druga vojujoča skupina želi, da se vojne operacije naglo in čimprej dokončajo. Oni, ki bo znal izkoristiti čas v svoje namene, bo imel premoč proti svojemu nasprotniku. Če zmaga »nagla« smer, rezervari proizvodnje trenutno ne bodo mogli igrati odločevalno vlogo. Ali, če bo vojna trajala dolgo — bodo imeli rezervari proizvodnje zadnjo besedo.

Anglija postane center dijamantne industrije. Dijamante so kopali v angleški Južni Afriki. Brusila pa je dijamante slovita nizozemska industrija. Nizozemsko je zasedla Nemčija. Med nizozemskimi begunci na Angleskem je mnogo specialistov za brušenje diamanov. In tako sedaj Anglija ustanavlja industrijo brušenja diamanov doma, dočim je na Nizozemskem ta industrija propadla.

Delavski pravni svetovalec

Izkoriščanje vajenca (Pišce)

Vprašanje: Moj sin je bil za vajenca pri nekem trgovcu preko 1 leto. Po pogodbi je bil trgovec zavezan dati mu celotno oskrbo. Trgovec je izrabljaj sina za hišne posle. Vstajati je moral jutraj že ob pol 6. uri in biti na nogah do 10. ure zvečer, pa še tudi dalje. Pri vsem tem delu so ga še zlostavljali, tako ga je trgovski pomočnik celo oklofutal, ker mu ni napravil postelje. Trgovčeva žena ga je oklofutala, ker ni zvečer namočil perila. Vsled takega postopanja je fant pribežal domov, in se noče več vrniti k trgovcu, ki ga pa tudi noče sprejeti nazaj, češ, da je samovoljno odšel in zahteva sedaj, da mu povrnen izdatke za hrano in stanovanje, katero je moj sin ta čas užival. Ali je trgovec do tega upravičen, odnosno ali jaz lahko uveljavljam napram njemu kake zahteve in v kakšnem roku?

Odgovor: Iz Vaših navedb je razvidno, da je trgovec svojo dolžnost zanemarjal, ker je uporabljal Vašega sina večinoma za netrgovske posle. Poleg tega tudi ni zaščitil Vašega sina, ko sta ga zlostavljala njegova žena in njegov pomočnik. Ako je trgovec za tako zlostavljanje vedel, je Vaš sin upravičen zapustiti službo, vsled česar vsekakor trgovec nima nikake pravice zahtevati odškodnine, ker je sam zakrivil izstop Vašega sina. Nasprotno lahko Vi zahtevate za sina odškodnino vsled tega, ker se sin tekom leta ni skoraj ničesar izučil. V zakonu je določeno, da se odmeri odškodnina glede na premoženje službodajalca in učenca ter glede na povzročeno škodo. V tem okviru in glede na to, da bo moral biti sin očitno 1 leto več učenec, kakor bi bil sicer, mislimo, da bi bila primeren odškodnina po din 300 za vsak mesec, ko se je nahajal Vaš sin pri trgovcu. — Trgovec bi smel zaposlovati Vašega sina le ob delavnikih in sicer največ po 10 ur dnevno, ako pa

Vaš sin še nima 16 let, pa največ 8 ur dnevno. Vse delo preko navedenega časa je bilo nadurno in bi ga moral trgovec posebej plačati. Za take ure lahko zahtevate 50 odst. povišek na urno mezdo, ki se v Vašem primeru določa po minimalni mezdi. Mezdo za nadure lahko zahtevate le za 3 leta, plačilo odškodnine pa celo le v roku 6 mesecev od dne, ko je sin izstopil iz službe. — Trgovca tudi prijavite sreskemu načelstvu. Za tako postopanje proti učencu je v obrtnem zakonu predvidena denarna kazen od 50 do 6000 din.

Zahtevki radi odpovedi in bolezn (Ruše)

Vprašanje: Podjetnik je odpovedal delavki službo na dan ponovnega vstopa v službo. Poslednji dan 14 dnevne odpovedne dobe pa se je prizadeta delavka javila zopet za bolno. Kakšne datjave sme zahtevati delavka? Ali ji pripada mezda za bolezenski teden v poslednji bolezn?

Odgovor: Ker je podjetnik odpovedal službo, ko se je delavka vrnila na delo, na 14 dni, je ravnal po zakonu. Delavka je zbolela in se javila bolno šele na koncu odpovedne dobe. Delavki ne gre plačilo mezde za slednji bolniški teden, ker je bila odpoved dana še pred njenim nastopom v bolezensko stanje.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenice, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineze, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Obleke, platno, odev, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

MALI OGLASI

Nasi čitatelji kupite najcenejše pri naših inserentih!

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica šte. 20

Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

50 62 66 72 78 84 90
Gotove dežve obleke (Dlrdl obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. Kumperžak, Maribor (Palača dr. Sedaj)
Valjazorjeva — Dvořakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Ženska krila: 49, 59, 72, 85, Ženske bluze: 29, 32, 37, 49, 65.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu

za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se
SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. I.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324